

Krijgs articular som fordom then stormechtigste furste och ...

SOT // Kungl. förordningar / I. saml.

Tillkomstår mellan 1628 och 1648

Digitaliserad år 2016

National Library
of Sweden

Uppdel 4

Van a.

75

Krüggs Articular

som fordom then

Stormechtigste Furste och Herre/

Herr Gustaff Adolph

then andre och store / Sveriges/

Göthes och Wendes Konung / Storfur-

ste til Finland / Hertig vthi Estland och Carelen/

Herre vthöfwer Ingermanland/ etc.

Loffwårdigst i åminnelse/ hafwer

lätit göra och författa/

A. M. DC. XXI.

Tryckt i Stockholm hoos Peter Van Selow

Åhr 1642.

H
the
G

Exemplar
trid vobis
Pöligeslar für

Krüggs Articular

som fordom then

Stormechtigste Furste och Herre/

Herr Gustaff Adolph
 then andre och store / Sveriges/
 Göthes och Wendes Konung / Storsur-
 ste til Finland / Hertig vthi Estland och Carelen/
 Herre och öfwer Ingemanland/ etc.

Loßwärdigst i äminnelse/ hafwer

lätit göra och författa/

A. M. DC. XXI.

Tryckt i Stockholm hoos Peter Van Selow

Åhr 1642.

Exemplant hvarthi denna

titel härde var i papperen.

Bilägges här för ärets skull.

*Sammanfatt af de 2 Selowska
 upplagorna.*

Gustaff Adolph medh
Gudz nåde / Sweriges / Gøthes

och Wåndes Konung / Storfurste til Finland / Hertigh
vchi Estland och Carelen / Herre vthöfwer Ingermanland / etc. Gø-
re witterligit / at effter som vchi förledne Tijder den ringa Krigs
Disciplin och Ordning som här hafwer varit i Brw / år och så effter
handen förtappat och nederlagd / och i samma stadh all Dordning och
sielffswåld vpkommen ibland Krigzfolket och inriktadt / förmedelst hvil-
ket som oftast Stadha och stora nederlagh medh Fäderneslandzens skada
och ytterste Förderrff tagne äre : Och wij betrachtandes at Krijzens
Förswar och Wålfård / nåst Gudh på gott Krigzfolk och ett wålför-
ordnad t krigzRegemente och Disciplin består / gerna ther effter trachte /
och Ds winlågge / at Ahra / Dygd och Mandom må inrotas vchi
Krigsfolkedes modh och Sinne ; all seegheet / Sielffswåld och Dnygd
förtagas / sämpt genom Wålgärningar / sämpt hårde Straff / och
hwar man til Lydno / hörsamheet / sine Wapens rättta Brw och Öff-
ning / så och alt annat som Kriget kråfwer må tilwåntas och finnas när
omtrånger så myckit modigare / såsom och at blifwa för sijn Dlycka i
tjydh warnader. Och där någon för sitt förseende skuld kommer på
straff / at han icke må kunna säjja sig sådant tilförende icke wist hafwa.
Derföre hafwe wij låtit öfwersee the förrige krigz Articular der aff taget
hwadh nyttigt hafwer syntz / och så författat effterföljande Articular ;
hwiike wij wele at skole aff alt Krigzfolket / det wari sig Inländsk eller
Fremmadh / Ryttare eller Knechter / som i Wår och Cronones tienst bru-
kas / beståries / achtas / obserwas och effterkommas / så och vchi alle
Krigz Råttegånger och Dommar hafwa laga krafft / och til execu-
tion efftergången warda.

I.

Effter all Dlycka komer aff Gudhi / och alt Christet Folck bör
honom dyrcka / såsom Han sig i sitt Ord vppenbarat haf-
wer ; Derföre skal här med alt Affguderi wara förbudie / och

U iij in

ingen Affgudadyrkare / Trullkarl eller Wapendöfware i
Lågret och ibland Krigsfolket lidhen warda / vthan der nå-
gon beslas at dyrcka och tilbidia Affgudar / eller döfwa
Wapn och Wärior / och vngås medh Trulldom eller så-
dane Schriftelige Konster / och han effter skäligh vnder-
derrättelse icke affstår och sigh råtta låter / så skal emot ho-
nom *procederas* effter Gud; och Sveriges Lagh / och där til
erwentyrs för någre omständigheter skuld kunde falla be-
tänckande in / den aldeles at *exequera*, så skole sådanne åth-
minstone förwysas Lågret och alt gemeenskap medh wårt
Krigzfolk.

II.

Hwillken som försmäder HERRans Namn / drucken
eller nöchter / och blifwer der til runnen medh två Wittnen /
han skal Döden döo vthan alle nådher.

III.

Gör någon Gäckeri och Apespel aff Gudztiensten / be-
spottar Gud; Ord och dhe högwardighe helige *Sacramenten*,
och blifwer der medh beslagen / han skal först hafwas til Lå-
grets *Consistorium Ecclesiasticum*, och där hans hänlige ord
finnes aff *Consistorialibus* at wara medh någon Försmädelse
och *Blasphemia* bemängde / skal han sedhan effter deras *ad-
vis* och betänckande dömmas til Swerdet och *executeras* v-
than nådher; Are hans ord vthan försmädelse / och allenast
aff obetäncksamheet och lättfärdigheet här slutne / skal han för-
ste reesan slås i Jern i fiorton dagar / och böta til Hospita-
let en halff Månades Sald / så ock andre resan ; och tredie
resan *harcbebuseras*.

IV.

Allt Gud; Namns misbruk medh Swäriande och ban-
nande

de skal wara förbudt; Finnes någon och öfwerlyges sådant at göra i hastigheet eller aff något Iſwer vthi sitt Kall/då gifwe derföre effter som han är til vthi fattiges bösan/eller pundes i Regementeds åsyn då *Chorum* är hållet; Gör det någon aff en lättfärdig Sedwana eller i Dryckesmåhl/då böte en halff Månades såld til Hospitalet / och vthi näste *Chorum* mitt i ringen göre Gudi affbön på knå alt medan *Chorum* warar/ och här ware Prester Måtsägande vthi.

V.

Och på dedh en san Gudzfruchtean vthi frigsfolkeds hjer-ta inrotas måtte / Derföre wele wij at hwar Morgon och Afton skal *Chorum* hållas i Lågret aff alt frigsfolket / och först teken gifwas aff Feldtherrens / eller dens Lågret *Commenderar* Trumpetare / sedan strax der oppå swaras aff alle Rytternes Trumpetare och Knechternes Trumslagare tillyka/ både vthi begynmandet och ändandet / och så hålla alle Presterne *Chorum* och böön tillyka.

VI.

Hvilken Präst *Chorum* försummar at hålla / vthan bewijzlig siwtdoms / eller annor laga förfall/ böthe för hwar gång en halff Månadz såld til Hospitalet.

VII.

Hvilken Soldat *Chorum* försummar / skal första och andra gången aff sin Rootmästare Pundas; tredie gången stånde i Halshjarn dagh och natt / der han icke lagha förfall haſt haſwer.

VIII.

Hvilken Präst drucken befunnen warder när *Chorum* aff honom hållas borde / skal twenne gångor aff Fält *Conſistorio* förmanas; men tredie gången vthur Lågredt förwifas.

A ij Alle

IX.

Alle wanlighe Högtydzdaghar / och äth minste hwarie Söndag / skal Predikning hållas / och där til om Lägenheten så tillåter / en gång i Welan / serdeles när icke någon annan heligh Dag infaller ; och skal Predikningen på samma sätt som *Chorum*, tilkänna gifwas. Hoo Predikningen försummar / Präst eller Soldat vthan laga Förfall och märckeligh oundwäckelig hinder / straffes som om *Chorum* sagdt är.

X.

Alle Marcatenter och Tappare skola sluta deras Bodar så snart tekn til Predikningen gifwit warder ; såsom en heller vnder *Chorum* sällia något Söl / Wijn / Brännerwijn etc. vth. Finnes någon och beslås at göra här emoot / och sällia något vth medan Predikningen och *Chorum* oppåstår / hafwe förbrutit sitt godz / halffparten til *General* Propossen / och halffparten til Hospitalet / och sittie en dagh i Halhsjern.

XI.

Alle *Collatz* och Gästebodh skole återwända när Gudztiensten hålles / widh straff som om *Chorum*s försummelse vthi den siuende *Articlen* sagdt är / och böthe ändå hwar Soldat til Hospitalet två öre ; men andre Befåhlhabere hwar effter som han är til / effter gode Måns ord.

XII.

Vthi alle förb.^{de} Åhrenden / hwar ingen annan klagar / skole Prästerne Målsägende wara / och den broslige angifwa för hans Szwerste eller Ryttmästare / eller der han sielff Szwerste eller Ryttmästare är ; eller elliest ingen Szwerste eller Ryttmästare vnderkastade ; för Fältherren / och han wari plichtig at skassa honom rätt.

Alle

Alle Präster som brukas vnder Krigsfolket skole förordnas aff Biskopen vthi dedh Stiffte där Folket är hemma. Ingen Öfverste eller Ryttmästare hafve macht at antaga någon Regemens eller Ryttare Präst aff eget godh tyctie / vthan låte sigh nöya medh den som Bispen honom tilordnades warder.

XIV.

Öch på dedh alle Capitels saker icke mindre i Fält än elliest måge ordentligen ransakade och affdömde warda; Då förordne wij i Lågrede ett *Consistorium Ecclesiasticum*, för hwilket skal vara *President* vår äldste Hoffpredicant / när wij sielfwe i Fält äre / eller i vår frånvaru *Generalens* Predicant / Öch hans *ordinarij Assesores* skole vara alle Regemens och Ryttare Präster / hwilke wij gifwe fullmacht at tractera och slita alla Capitels saker effter Gudz Lagh och Kyrckieordningen / och hwad de i så måtto göre / ware så krafftige såsom dedh vthi något annat *Ordinari Consistorio* förhandlat woro.

XV.

Ingen Höfvedzman skal må antaga någon Präst vthan Öfverstens och *Consistorij* samtyctie. Wvctie mindre skal han må någon affdancfa / eller aff Kallet sättia / vthan han aff *Consistorio* odugse och orwårdigh besinnes.

XVI.

Finnes någon Krigspräst *vittios* vthi Lårdom eller Lefwerne / då skal hans Öfverste eller Ryttmästare anten sielff eller genom någon amman anklaga honom för *Consistorio*, och där Kåremålen sanne och grundade finnes / då måge de sättia honom ifrån tjänsten och Preditöambetedt / effter som brotten är til. Klagar icke Öfversten eller Ryttmästaren anten för

för försumelse eller medhåld skuld / då klage hoo som Prästen beslår vthi något dedh förargeligt är. Och där ingen annan finnes som klagha wil och Lasten är *notori*, då stämme *Consistorium* honom sielff / och *Præsidenten* förordne en Prästman som honom anlaggar och rätten söker / all fördy at all förargelse må vndslys / och dedh gemene Krigsfolket til Gudeligheet aff *Predicantens Exempel* och *Lefwerne* bewett warda.

XVII.

Såsom nu alle i gemeen hafwe lofwat och swurit at wela och rätta Lydno hålla och Budh wårt stånda / altså skole de och desse *Artiklar* hålla / och medh vpräckte Händer swåria effterföllliande *Cedh*.

Gemene Befåhles och Soldaternes
så och Rytternes *Cedh*.

Jaggh *N. N.* lofwar och swår / at wela wara den Stormechtigste Högborne Furste och Herre / Herr *Gustaff Adolph* / *Sweriges* / *Göthes* och *Wendes* Konung / *Storfurste* til *Finland* / *Hertig* vthi *Estland* och *Carelen* / Herre vthöfwer *Ingermanland* etc / och *Sweriges* Rike / en huld och trogen *Krigsman* och *Tienare* / i alle måtto sökia och fordra *H. K. M.* och *Rijksens* gagn och wålfård / hindra och affwåria *H. K. M.* och *Rijksens* skada och förderff / och i tydh tillkänna gifwa och wara för *H. K. M.* och *Rijksens* Olycka. Sedan wil iaggh migh och rätta effter *Krigz Artiklarne* som migh förelåfne äre / och them effter min yttersta förmågo effterkomma och fullgöra / och migh manligen hålla i *Slacht* / *Stårmyzel* och *Storm* til *Land* eller *Wan* / där vthi iaggh effter lågen =

79

genheten kan komma och förordnat warda. Jagh skal och wil willigh och sitigh wara at waka och arbettha til Konungens och Rikens bästa / thet wari i Fält / på Fästningar / Step eller elliest hwar thet kan befalt warda. Måne Befählhabere och Förmän skal iagh lydno stånda i allo thē til Konungens nytto och gagn biudandes warda / och migh för Gudh / Konungen och hwar åhrligh Man swarligt år. Ifrån Fahnan och thet Zehn som iagh vnder förordnat år skal iagh icke wika / eller migh vndandöllia / vthan then fölgachtig wara så offta migh tillsagde warder / icke heller i Fält thet ifrån fly medan mitt Leswerne och helsa thet tillåter / och i alle krigznöder för troheet skuld hafwa ospart / Luff / Leswerne och förmågo / och i allo thē som för: " migh såsom en åhrligh Krigzman wäl anstår / förhålla / och så widd migh något Kall aff H. K. M. år betrodde eller framdeles kan betros / thet medh all flit effterkomma / Så beder iagh migh Gudh til hielp til Luff och Siäl / som iagh thet troligen håller.

XVIII.

Alle som nu äre eller framdeles tillkomma / hwadh heller the Corporlige Eden giordt eller en giordt hafwa / skole wara skyldige at hålla och effterkomma desse Artiklar och der effter dömmas / serdeles medan the i Fält och på Arbethe äre stådde.

XIX.

Effter nu inthet Regemente kan hafwa bestånd / som icke är funderat på itt rätt Sätt och wist mått at biuda och lyda. Så skal hwar och en wetta / dedh wij såsom Sveriges Konung / äre then / oppå hwilken alle the / ehoo the äre / högge eller lågre / som krigsmän wara wele och skole / åghe hafwa sin störste och högste uppsicht; Och at där war Majestet närwa-

B

rande

är / då återwände alle wåre *Officerers* och *Befalningzmåns* macht och myndigheet / så widt dem icke wår willia at efterkomma och i wårcket ställa / särstildt aff oss pålagges.

XX.

Ehernäst skole och alle både befåhl och gemene lydige wara wår och *Rijtsens Marsk* / heller then som wij vthi hans stad til *Fältherre* förordnandes warde / vthi alt dedh / och så länge han dem biuder / som lända kan til wårt och *Rijtsens* gagn och nytto.

XXI.

Hwar och en *Krigzman* äger *Marsken* hedra och i wyrdning hålla / såsom wårt sändebudh / den wårt *Rum* förträder / icke mindre än oss sielfwe om wij tilstådes wore ; Och ehoo honom håder medh ord som spöskke äre och icke åhran angå / vthan elliest lända honom til förklening / straffes effter *krigzrättens* *Doom* / anthen til *Uffbön* / *Järn* / *hächte* eller annat *arbitral* straff / effter som *Personen* och *orden* äre til.

XXII.

Gå the heder och åhra an / straffes til *Lijfwet* / hwar han them icke bewijsa kan medh fullom skålom / som *orden* sadhe.

XXIII.

Ehoo som sigh emot honom vphåstwer medh wåpnade hand williandes honom medh wrede angripa / miste *Lijfwet* / anthen han stade gör eller ey.

XXIV.

Slår någon effter honom medh *Nåswan* / miste sijn högre Hand / hwadh heller han råttade eller icke.

XXV.

Nu kan hända at han som *Marsk* eller *Fältherre* är / någon *Riddersman* aff *Udel* eller *Dadel* vthan om sitt *Kall* / aff haffstigh

stigh wrede vthi *Collatz* eller elliest / således medh ord eller gärningar förtörnar / at dedh enom *Riddersman* icke står til at lyda; så klage den sådant wedersfars / *Marstken* saklöst an för *Krigsrätten* / hwarest *Marstken* honom swara och tillsyllest göra skal / effter deras *Dom* / och som saken är til.

XXVI.

Såsom om *Marstken* sagdt är / så wari *Lagh* samma / om alle andra höge kall / såsom är *Fält Marstkalen* / *Generalen* för *Artilleriet*, *Fält Wachtmästaren* / *Generalen* för *Cavalleriet*, *Fält Swarter Mästaren* och *Munsterherrerne* / och andre som uppsicht i *Lagredt* hafwa skole / medh sådan bested / at hwar hedra och wyrda dem som öfwer honom äre / och niute öfwer andre som onder honom äre / för: Rättigheter och *Præminentz* wedh sådant straff tilgörandes som sagt är.

XXVII.

Syka som alle / både *Befähl* och *Gemene* / äre skyldige at wyrda och lyda sin *Fältherre* och *General Embeten*: Så åga och alla the som onder ett *Regemente* äre / the wari sigh *Befähl* eller *Gemene Ryttare* / wyrda och lyda sin *Öfwerste* / *Öfwerste Leutenant* / *Öfwerste Wachtmästare* och *Swartermästare* / och dem vthi tilbörlogit anseende hafwa.

XXVIII.

Sätter sigh någon aff *Befählet* eller *gemene Ryttare* och *Knechter* emot sin *Öfwerste* eller andra aff deras öfwer *Befähl* / görandes dem någon meen / hinder / häån eller spätt med ord eller gärningar; Eller effterkommer icke hwadh som til wårt och *Ryfsens* gagn budet warder / så straffes såsom tilförende om *Marstken* sagt är / eller här effter vthi hwart fall widare vthyrncht warder.

B y

Men

XXIX.

Men biuder *Sfwersten* / *Sfwerste Leutenampfen* etc. sitt vnderhafwande Folk en eller flere / något annat än thet wår tiens angår / och vthan om hans Embete är / då erkänne *Regemens* råttten däröfwer hwad han skyldigh är / effter som saken är til.

XXX.

Lika så skal och hållas medh biudande och lydande emellan *Ryttmästaren* / *Höfwidzmannen* / deras *Leutenampf* / *Fendrick* och gemene *Ryttare* och *knechter* / såsom om *Sfwersten* och hans vnderhafwande Folk sagt är. Och där någon skilnadt dem emellan kōmer / rätttes och straffes på för^m sätt.

XXXI.

Hwad *Vnderbefähet* och deras vnderhafwande gemene *Ryttare* och *Knechter* anlangar / då wari den som dem til heder och åhra angriper / skyldig thet til at bewüsa / och skal *Procederas* där medh såsom emellan *Jemlika*.

XXXII.

Biuder någon gemeen *Soldat* sin *Qwartermästare* (anthen dedh är vnder *Ryttare* eller *Knechter*) heller *Wachtmästare* / *Furerare* / och *Fendrick* / *Leutenampf* eller *Rusmästare* / hugg medh *Näswa* när han honom något på *Embekens* wägnar befallandes warder / miste *Näswan* och köres aff *Lågrede* / Om dedh i besättninggen skeer / Men skeer dedh i *Marcken* eller i en belågrat *Fästning* sedan *Wachten* satt är / miste *Ljffwet*.

XXXIII.

Sargar han någon aff för^m *Befähl* / *barchebuseras* / hwad heller dedh skeer i fält eller besättning.

Sker

Skeer dedh vthi Swarteret eller i Städerna / ther de hwar vthi sitt Logemente äre eller tillsammans kompone / då skärskode Regementz Rätten denne saak / och hwadh dem billigt synes / erlänne de arbitraliter.

XXXV.

Ehoo som blättar sin Wäria i Marstiens eller Fältherrens närvaro / i den acht därmedh slade at göra / miste handen.

XXXVI.

Ehoo som bloctar sin Wäria i wredesmähl vnder flygande fahna vthi slacht eller Fogordningar ; året i Marcken / *barchebusers* , året vthi besättning / miste handen och förwijssas.

XXXVII.

Ehoo som sigh fördristar at blätta sijn Wäria på thet stället och tijdh / där Krigz eller Regementz rätten hålles / straffes til Lijfwet.

XXXVIII.

Ehoo som i någon fästning wed besatt wachte / blättar sijn Wäria ; wredes modh / miste Lijfwet.

XXXIX.

Ingen skal sigh *General* Prophossen / hans Leutenampt och Drabanter emot sättia: Viuder någon til / sigh emot honom eller dem at wäria / när han eller de någon på Regementz wagnar antaste / miste Lijfwet.

XL.

General Prophossen är loffgifwit at *apprebendera* och antasta alle dem som emot krigz Artiflarne eller allmänne Påbudh handla / eller elliest i någon misgärning beslås och finnes / fast dedh honom icke är befalt / men hafwe den macht på sitt Embetes wagnar.

XLI.

Wäl må *general* Prophossen antasta och i Järn eller hä-
che förwara den brogliche; Men ingen må han låta *justifi-*
cent/ vthan Fält-Swerstens wetskap och wille / medh mindre
honom strar at *exequera* på den brogliche vtheryckeligen och
specialiter befalt warder.

XLII.

Regemens Prophosser äge samma frisheet och rätt niuta
vnder sitt Regemante / och Fahne Prophosser vnder sijne
Fahner / som *General* Prophossen vthi Lågret.

XLIII.

Hwadh Wagnmästaren och andre släkte / som någon be-
salning i Lågret hafwe / biude på sitt Embetes wagnar / skal
så widt deras Kall tillåter / vthan gensagu effterkommit war-
da / såsom om andra sagdt är.

XLIV.

Alla almänne påbud skole aff Trumpetare och Trumslaga-
re vthblåsas / omslås och således förkunnas / hoo dem sedan
bryter / straffes effter dedh wite där oppå satt är.

XLV.

Ingen Soldat skal hålla sigh för godh / eller sigh wägra
at effterkomma hwadh befalt warder / til wårt bästa / antin-
gen medh arbete wedh Fästningarne / vthi Lågret eller elliest
i annor mätto / hwadh dedh och wara kan. Hwilken emot så-
dane Påbudh myntinerer och sigh offentligen medh mootwil-
ligheet däremot sätter / straffes til Lifswet.

XLVI.

Hwem Cronones Arbete försummar / straffes til Trä-
håsen eller Järnen / och äthe en tygdh effter som saken är til/
Wain och Brödh.

Befälet skole drifwa Arbetet och flitigt tilsee at thet behörligh fortgång hafwa må; Gör dedh någon försumeligit/då straffes effter som skadan är til/effter krigzrättens Dom.

XLVIII.

Endoch Soldaterne skole lyda och respectera deras förman och Befähl/som sagt är/så skal doch sådan respect wyrdning och lydno altidh så wara förstånden/at den sträcker sigh til Wärs och Rytzens gagn och bästa/och icke annars. Wille någon biuda något som kan komma Öf och Rytet til skada/förderff eller nadel/då stände krigzmannen honom ingen lydno/ehoo han och är högre eller lägre: Och där någon dedh gör/då stände lyka straff wedh den där bödh.

XLIX.

Ingen Öfwerste/Capitein/ myckit mindre någon aff vnderbefälet skal biuda och anmoda sin Vnderhafswande Soldat något träälachtigt släap til sitt egit bästa; Gör dedh någon/då stände dedh til Krigzrättens Dom/hwad straff han där medh förtient hafwer/hwillet måste skärpas eller lindras effter som skadan eller fahran/som anten R. M. eller Krigzfolket hafwe warit vnderkastade/är stor til. Men där Capiteinen eller Öfwersten fordrade aff en eller flere sijne Soldater någon handlangning/i Fält elier elliest/dedh han vthan stort beswär och släap wäl kan göra/dedh skal han på befalning wara skyldigh öwägerligen at vthrätta.

L.

Ingen gånge någon annan wagh vthur Lågret eller Staden/eller och tillbaka in igen/vthan genom Porten och ordinari wägen/widh lijsstraff tilgörandes.

Ingen

LI.

Ingen göre om Natten något Larm i Lågret / eller sküte något Rödor aff i oträngde måhle / hoo thet gör / straffes til Lijfwet.

LII.

När omblåset / omslaget eller nödforffrige tillsagt warder at wachten sättias skal / hoo då wachten försummar / straffes til Tråhåsten / järnen eller Wagn och Brödh / som saken är til.

LIII.

Säfwer någon på Schiltwachten thet warisigh och i Grenz befästningar / eller i Marcken / harchebuseras.

LIV.

Går någon ifrån Schiltwachten / för än han afflöses / eller dricker sig på Schiltwachten så drucken / at han sin tjenst icke förrätta kan / harchebuseras.

LV.

När omblåset eller slagedt warder / då låte hwar och en sig strax finna hoos sin Fahna: Försummar dedh någon / straffes til Järn.

LVI.

När man oprycker / då skole alle som Fahnan sworit hafwa / wara sin Fahna föliachtige; Och ingen fördriste sig at blifwa tillbaka / ochan Öfwerheetenes Loff och minne; Blifwer någon tillbaka aff försummelse / straffes til Järnen.

LVII.

Steer dedh aff Myterij / straffes til Lijfwet / anthen dedh är en eller flere.

LVIII.

Rymmer någon ondän wår och Rikhsens tjänst / som skrifwin / legder eller wårswader är / eller och wijker ifrån sin Fah-

Fahna / och den icke til dedh yttersta förswarar / så länge hon kommer i sitt behåld igen / straffes til Liffwet.

LIX.

Hwar och en achte medh flit så i Fågande som elliest den Plaz honom tilordnat är ; Och ingen stryke framman för annan / eller blande sigh bland troznen / eller sättie sigh på wagnerne som effter ordningen bör vchi swappn till wårns reda tåga. Hoo dedh gör straffes som fahrligheten är till / den dår aff förorsakas kunde / hwilket Regimentz råttten wetta bör.

LX.

Rymmer någon i Marcken ifrån sin flygande Fahna / straffes til Liff och åhra / Blifwer han sargat eller dödat åa flyende Föthe / ware saklös som dedh gör.

LXI.

Hwilken Fahna Ryttare eller Regimente Knechtar kommer med Fienden til at drabba / och tagher flychten förr ån de Sidwårnorne icke mehra bruka kunne / skole stånda til råttta för Marstken och öfwerste Krigzrätten.

LXII.

Finnes skulden hoos Befåhlet / wari åhrelöös och aff Lågredt förjagat.

LXIII.

Finnes skulden hoos Befåhlet och the gemene tillåta / då straffes Befåhlet som sagdt är ; Och aff de gemene hångies hwar tjonde effter Lofften / och de öffrige tidane vthan Fahna / och liggie vthan om Swarteret / och göre Lågredt reent / the ded oreent är / alt in til des de medh mannheet sin willo bothae hafwe. Doch hwar någon / en eller flere ibland desse kunne in för Krigzrätten tee / at de öfkyldige åre för sine Personer / då wari saaklöse / och niute deras öfkyldigheet til goda.

C

Choo

LXIV.

’Lhoosom först tager flychten/ må saaklöst ihjälslås ; och där han vndkomer / deeles til en skålm och vthropes offentliggen dårjøre och wari fredlöös.

LXV.

Stormas til någon Fästning eller Skantz/ wiska dhe aff medh mindre de medh Fienden hafwe warit til mangels och brukat deras Sidwårior/ eller blifwa aff Fienden nedkastade/ wari så om Befåhl som gemene Knechtar lagh samma; doch skole Domare skatta Stormens möjligheet/ och där effter Domen skårpa och lindra.

LXVI.

Hwilken Fahna förloper en Fålt Skantz / batterie, red- uicte lijde samma straff/ medh mindre de tree Stormar vchståt hafwa/ och ingen hjelp fått / och då dödznöd förhanden är.

LXVII.

Hwilke Fahnor och Regemente allmånne Myterij begyn- na/ skole straffas på samma sätt. Finnes vphoswet och Ro- then til Myterij/ då skaffes til Lyswet ; och de honom lydde och beplichtade / straffes effter thet sätt som nåst tilförende sagde är.

LXVIII.

Hwilke Fahnor och Regimenten icke fort wele / når man drabba eller storma skal / och Redden til dem kommen är / v- than stå stilla aff mootwillie / eller skräck/ eller taga flychten/ stånde samma straff som förr sagde är.

LXIX.

Warder någon Fahna eller Regemente Fåltflychtig/ då skole de Tree resor effter annan / Ser wekor emellan hwar stämning/ til råttta citeras, och dem såter leigd gifwas til råttta och

och ifrån / sin saak at försvara : Finnes de emot Eedh och troheet handlat hafwa / då skole dhe åhrelösa och til Skälmar dömas / och billige laggias / hwad heller dhe tilstådes komma eller ey. Doch ther de sigh för rätten inställe / skal dem Leiden obrotligen hållas / och de släppas oppå frjan foot igen.

LXX.

Hwilken Fahna eller Regemente inlåter sigh i tractat eller handel medh Fienden / Of / Marsken / eller den i Marskens fränwaro commenderar, oswettandes och owilliandes, då straffes Befåhlet som skyldigh är til Luff / åhra och godz / och hån-gies hwar tynonde aff de gemene / och de öfrige straffes som förr är sagdt.

LXXI.

Kan sigh någon ondleda / at icke hafwa warit medh dem andre deelactigh / vthan heller emot sagdt / wari saaklös och nürche dedh til gode / när någon förfordring medh Lagenheet stee kan.

LXXII.

Blifwe sådane ey tagne / då procedens emot dem såsom om Fålestyctige sagdt är / och de skyldiges godz *Confisceres*.

LXXIII.

Hwilken någon Fästning opgifwer til Fienden / vthan högste nödh / då straffes Gubernuren och Befåhlet til Luffwet; Och de gemene tiåne vthan Fahna / och liggie vthan om qwar-teret / och göre all oreenligheet i Lågret reent / in til des dhe sin Brott medh någon manligh gårnig botat hafwe.

LXXIV.

Twinge gemene Krigzfolket Gubernuren at opgifwa Fästning / och dedh kan dem öfwertrgas / då miste Luffwet alle som något Befåhl hafwe belläde / och i summa twång *Consen-*

Lij

terat.

rat ; Och aff dhe gemene tages hwar tityonde Man med Lott
och/ och hänges. Desse effterfölliande fall äre til at skatta
ochi Fästningens upgiffwande : 1. Ytterste hungers nödh/ at
alt som een Menniskia kan lefwa aff/ år förtårde. 2. All
Wårn förtagen / och ingen hielp mehre at förmoda / och at
Fästningen lijkwål innan kort tidh måste komma i Fiendens
händer medh alt folksens dödh och ondergång. Desse fall skal
Marcken medh sine Bisittiare skoda / och där de sanne äre/
döme dem saklöse ; hwar och icke/ straffes som sagdt är.

LXXV.

Hälle gemene Soldater samqwåmbd och göre sambling
ochan deras Capitens wetskap och förordning / då straffes
de aff Befåhlet därhoos äre/ til Lysfwet/ och de gemene/ som
om Fästningens upgiffwande sagdt är ; Och ded ochan an-
seende/ hwadh heller the orsak hafwe hafte eller ey. Icke skal
heller någon Capitein lätteligen tilstådia någon sambling/
med mindre han sielff wil swara til saken.

LXXVI.

Kommer någon ochi träta medh annan/ och ropar hielp
anthen hoos sin *nation* eller andre/ straffes til Lysfwet/ och dhe
som komma/ straffes som för annat Myteri.

LXXVII.

Gifwer någon kunskap til Fienden / straffes til Lysfwet.

LXXVIII.

Häller någon språk medh Fienden/ ochan wårt eller Mar-
ckens i Marcken eller Gubernemens i Fästningen befallning/
straffes til Lysfwet.

LXXIX.

Wårler någon breff eller budh medh Fienden ochan wårt
eller Marckens eller Gubernemens wetskap och willie/ straf-
fes til Lysfwet. Sp=

LXXX.

Öppenbarar någon Lösen åth Fienden eller någon annan/
straffes til Liffwet.

LXXXI.

Hwar läche sigh nöya medh dedh Swarter honom i Lå-
gredt eller Stad tilordnade warder. Hoo sigh där emot sät-
ter/ straffes som för annat Myterij.

LXXXII.

Kastar någon bårte sin Wapn och wäria / eller förloper
den i Marken / löpe gatuloppet och liggie vthom Lågredt/
görandes reent Lågrez orenligheet / til deß han sin willo bo-
tar medh någon manligh gärning.

LXXXIII.

Shoo som bortfällier eller förpantar sine Wärior/Wapn
eller Lodh/ Krut/ Hackor/ Pickor/ Sköflar och Spadar el-
ler annan Redskap / löpe gatuloppet förste och andre gången :
och tredie resan straffas som för annat Tjufterij. Hoo thet
och löper eller sigh tilpantar / han wari sigh Krigzman eller
Markatenter/eller någon annan/hafwe förgjort sine Penin-
gar Wapnen och redskapen / så och löpe gatuloppet förste och
annan gången / och tredie gången straffes som en Tjuft.

LXXXIV.

Hwilken som förderfwar eller sönderbryter sin Wapn
och wäria / eller och williandes förderfwar / Hackor / Pickor /
Spadar eller annan Redskap / eller och låter smida dem upp /
han skal åther båttra och betala dem / eller drages honom aff
i hans Löön / och åthe där til Watn och Brödh til en ti dh som
saken är til effter krigzrättens Doom / hwilken måste skär-
pas eller lindras effter Tjidsens lägenhet och andre omstån-
digheter.

G iij

Hoo

LXXXV.

Hoo emoe förbud något köper eller bortfål sedan omslaget är / hafwe förwårkat den som sålde / sitt Godz ; och den som köpte / sine Penningar / och straffes ytterligare effter dedh wytte som förbudet wedhängen.

LXXXVI.

Ingen lüdes hwarden hemma eller i Fält ibland Krigzfolk et som til en Skålm dönder är / eller elliest för sin misgärning skuld hafwer warit vnder Starprättarens händer.

LXXXVII.

Inthet balliande tilstådes i Lågredt eller Befästningen. Faller någon träta / den skal skilias åth aff Regemens rättent / Hoo den andre vthmanar til balliande / då stånde til Rättens Doom honom at entschylla eller fälla / effter som orsaken är til. Tilståder och någon Capitein / Leutenant / Fendrich eller Corporal sine Underhafwande at ballia eller sächta / och sådant icke affwår och hindrar / han skal därföre strax affdancas ifrån sitt Embete och tjäna på nytte för en gemeen Soldat ; och där någon skade föllier / stånde medh den brogliche til råttta och sware til saken.

LXXXVIII.

Hoo som wåldtager någon Qwinna / och där medh beslås och öfwertygas / straffes til Lyswet.

LXXXIX.

Inge Horor skole lidas i Lågredt / men wil någon hafwa sin Hustru medh sigh / dedh stånde honom fritt. Finnes och någon som ett oreenligt Leswerne fört hafwer / och täncker ten at behålla hoos sigh / då ächte henne ordentligen.

XC.

Ingen Soldat fördrife sigh at sättia Eld på någon Stad eller

86
eller By/ i Wanne Land medh willie/ gör dedh någon/ straffes
som annan *Incendarius*.

XCI.

Ingen Soldat sättie Eld på någon Stad eller By i fiende
Land/ med mindre ded blifwer honom befale aff hans Befähl/
anthen Ryttmästare eller Höfwidzman. Icke heller skal nå-
gon aff Befählet sådant *Commendera*, vthan the hafwa be-
falning för sig aff Sj eller Fältherren. Gör dedh någon/ då
stående dedh til Marskens dom/ hwad hans brott är/ och stat-
tes vthi Domen både skadan så och dedh hinder och affsak-
nadt som krigswäsendet/ wårt eller Marskens Upsåat taget
hafwer/ Så och den fördel och nytto fienden därigenom haf-
wer bekommit; Och straffes så den brotliga til Liff/ Lem/
hächte eller böter/ som saken är til.

XCII.

Ingen Soldat röfwe eller medh wäld tage något aff wåre
Vnderfåtere / anthen the *marchera* igenom Landet/ eller och
liggie i Besättningen/ eller Lågrede/ wid liffstraff tilgöran-
des.

XCIII.

Ingen göre gärning åå den som hafwer fått Wårt eller
Marskens förswarelse breff/ hwad heller han är wån eller
fiende/ hood dedh gör straffes til Liffwet.

XCIV.

Hoo sin Wård eller hans Hion slår där han blifwer för-
lagd/ straffes förste och andra gången til Järn/ Watn och
Brödh/ Och ware ogille hwad han får för skada: Hafwer
han giore någon särdeles skada/ då sware effter som gærnin-
gen är til.

XCV.

Ingen driste sig at hindra dem som tilförning göre i Lå-
grede

grede eller Staden / eller kaste deras godz aff / eller borttaga deras hästar / hoo sådant gör / straffes til lijfwet.

XCVI.

Hoo som röfwar eller stäl någon Bostap eller annat slifte i Wäneland / eller aff dem som tilföring göra til Lågrede ; eller och tager i fiende Land vthan förloff / straffes som för annat Kågh och Tjuifwerij.

XCVII.

Gifwer Gud lyckan at fienden blefwe slagen vthur Marc-ken / då skole alle fulföllia fienden / och ingen slå sigh på bythe för än fienden är förjagat / och så långt skee kan / försölger. Fallor man fienden i Lågrede / då skal ey heller någon fördrista sigh at begifwa sigh på bythe / förr än fienden är aldeles förjagat och aff Lågrede slagen ; och då plundre hwar den deel aff Lågrede som honom tildele warder / icke fördristandes sigh anthen för at gifwa sigh på plundring / ey heller fallandes i något annat Swarter än honom tilordnat är. Slår sigh här emot någon på bythe / förr än fienden är aldeles affslagen / då må han saklost i hiålslås aff sin offererer , stalbroder eller andre ; Eller ther dedh icke skeer / och någon skada lijkwäl där aff föllier / miste lijfwet. Föllier ingen skada / liggie vchi Järn en Wånad / och äthe Wain och Brödh / och bythet gifwes til hospitalet. Plundrar någon i annat Swarter än honom warder tilordnat / ware lag samma.

XCVIII.

Får man någon Fästning eller Stad h inn medh stormande hand / då slåa sigh ingen på något bythe / förr än all Fästningens Wårn är intagen / och besättningen eller Borgerskapet hafwe lagdt Wårtorne nedh / och Swarteren äre Soldater-
ne

ne emellan vthdeelte. Gör någon här emot/ware Lag sam-
ma som näst tilförende sagt är.

XCIX.

Ingen Soldat beröfwe eller plundre någon Kyrckia och
Hospital / fast än Staden medh stormande hand intoges/
medh mindre dedh dem blifwer befalt / eller och Besätningen
eller Borgarskapet flyr där in och göre skada eller Wärrt
där vthur / Hoo dedh gör / straffes som för annat Nooff.

C

Ingen skal må sättia Eld på någon Kyrckia / Hospital/
Scholer, Swarn / eller göra dem onyttige vthan dedh sårdeles
blifwer befallat. En skal heller någon violera Präster / vth-
gammalt folk / Swinnor / Jwngfrur eller Barn / med min-
dre någon aff dem sätter sigh til Wärrns / wed straff tilgöran-
des effter krigzrättens Doom.

CI

Fänges något byte vthi en öffuerwunnen Stadh eller fäst-
ning/eller iett fiendligt Lager / där aff hörer Dß til all Skytt/
Krowe / Lodh och Ammunition som i förrådth är / så och alt
dedh Proviandt och Victualie som i allmänne förwaring och
Hws finnes : Ded öffrige komer Soldaterne til / och där aff
gifwes en tiyonde deel til de siuka Soldaters Hospital. Alle
Fångar skole oß först presenteras och i händer lefwereras ; äre
någre där ibland qualificerade Personer / som wij begäre
til at behålla / för dem wele wij gifwa en redeligh recompens
effter som Fångens Stat och Condition kan wara ; dem andre
måge de sielfwe behålla och rantzonen åthniuta : Doch så / at
ingen vthan Wärrt eller Marskens tilstånd rantioneras, wedh
Luff straff tilgörandes,

D

Dric=

CII.

Dricker sigh någon drucken aff Söl eller Wijn/han finner för sigh i Fiendens Läger/eller i någon Stadh förr än fienden är alldeles förjagat/eller Stadzens wapn nederlagde/den må saklöst ihjälslås aff hwem honom öfwer kommer på färfsta gerningen. Men där han vundslipper och blifwer anflagat och öfwertygat / och där föllier skada aff / straffes til Lifwet: Föllier ingen skada/ straffes til Järn en Manad och ätthe Wain och Brödh.

CIII

Alle ware plichtige at komma på Munstringen hwadh dagh eller tijma dem påbudet warder. Ingen Öfwerste/Ryttmästare eller Höfwidzman wägre sig at låta munstra eller besicftiga sitt Folt/enär dedh aff Munsterherrarne förordnat warder / gör dedh någon / straffes som för annat Myterij.

CIV.

Ingen Öfwerste eller Capitein lähne vthi Munstringen annars folt at fylla sijn Redd, hoo ded gör/ ställes för frigg-rätten och dömes där til en Skålm / sedan weckles Fahnan tilsamman öfwer Hufwudet på honom/och drifwes aff Lägret medh stoek knechtar.

CV.

Läter sigh någon leya / löpe gatuloppet första och annan gången/och tredie gången miste hufwudet. Där oc någon Capitein eller Officerer bår wettskap at hans Soldat låter sigh leya/ eller styrcker honom där til / blifwe offensligen casset aff sitt Kall.

CVI.

Hwilken Ryttare som lähnar annars Håst, Sadel/Pistoler/Wapn eller Waria/ och teer sigh där med på Munstringen

gen; Hafswe förgiort Häst och Tug/ Wapn och Wäria/ och han förwyses Lägret; och den som lånar/ ware mindre Man/ och förwyses i lika måtto Lägret; Swad som och på sådane sätt förbruket warder / där aff kommer halffparten Ryttmästaren och halffparten Prophossen til.

CVII.

Fördärswar någon sin Häst medh willie / menandes där igenom at slippa heem / eller blifwa affdanctat / deles til en Skålm/ och miste Häst och Tug och förwyses Lägredt.

CVIII.

Alla Ryttare eller Soldater skole antagas och instrifwas i Kullan på een frö Munstring aff Munsterherrerne/ och icke aff Ryttmästaren eller Capiteinen. Swarföre en heller någons Söld eller Låhning skal angå förr än de munstrade äre.

CIX.

Ingen Ryttare eller soldat skal må förlåfwas ochur tjänsten/ hwarcken aff Sswersten / Ryttmästaren eller Capiteinen/ mycket mindre någon aff Underbefälet: Utthan ehoo som på en frö Munstring antagen är / och hafwer giort sin Eed/ han skal tjäna til deß han åter på en Munstring aff Munsterherrerne frö sagd och affdanctat warder. Och då skal dem Das tiudelas aff Munsterherrerne och deras Sswerste.

CX.

Begärer någon at blifwa affdanctat / är han wärswad Soldat/ dedh stånde honom fritt mådan han i Borgläger ligger/ så och när tugedt ändat är. Ingen ware fritt at affdanctan när Härfärd påbiudes / mycket mindre när man emot fienden rycker.

CXI.

Begärer någon skrifwen Knecht förlofning / då skole

D ij

Mun-

Munsterherrarne skåda hans orsaker / och där de skålige finnas / med sitt Paf förlåfwa honom. Desse åre de orsaker som gälla må: 1. När han siuter och förlammadh är / så at han ingen tjänst mehra kan vpephålla. 2. At han i tiugu åhr tjänst hafwer. 3. Eller varit på tiyo Fogh / och dedh kan medh fullom wittnom betyga.

CXII.

Gifwer någon Sfwersie / Ryttmästare eller Capitein någon aff sine Underhafwande Soldater förloff / annorlunda än nu är sagdt / straffes såsom för annat Tiuswertij: Och den som förloff tager / hafwe förwårckat tree Månaders Söld / och sittie i Järn en Månad widh Wast och Bröd.

CXIII.

Ingen Sfwersie / Ryttmästare eller Capitein gifwe någon Soldat heemloff / eller såndan vhr Lågrede / vthan Marskens eller General Commendeurens wetskap och tilstånd; Hos dedh gör / hafwe förwårckat tree Månaders Söld / och sware til skadan som wi där aff tage.

CXIV.

Ingen Ryttmästare eller Capitein drage vthur Lågrede eller Besättningen at *solicitera* om sin Löhn / Räst eller elliest / vthan Marskens eller Guberneurs willie och tilstånd: Gör dedh någon / hafwe förwårckat sin Anfordring / och sätttes ifrån tjänsten och Embeted / och förwises Lågrede.

CXV.

Ingen Ryttmästare eller Capitein förhålle sine Soldater deras Söld eller Låhning / eller den i någor måtto affortte; Gör dedh någon / och vhe klaga / stände därför til råtta / och sware såsom för annat Tiuswertij: Skeer os därigenom någon skada / så at Folket för hunger och nödh skuld anten falla i sukt=

i skuld om/ gifwe op någon Fästning/ eller Mycinere/ förlo-
pe/ etc. Då skal han swara och icke mindre än han een orsac
och ophoff til all Slycka varit hade.

CXVI.

Hafwer någon Capitein/ eller Ryttmästare försträckt sitt
Folk/ och begärer wara betalt/ sådant skal stee medh Commis-
sariernes wetskap/ och galden så affdragas/ at war tjänst lyf-
wål icke alldeles försummas.

CXVII.

Erånger nöden at länningarne icke aldeles kunne effter be-
stälningerne vthgå i rättan tidsch/ så skole doch lyfwål alle lä-
ta sigh finna willige til war tjänst/ allenast at dhe medh kást til
nödtorfften försorgde warda : Doch skal d edh dem råster v-
thi affräkningen gote gjort warda effter bestälningen.

CXVIII.

Thet är och enkannerligen aff nöden at rätt och rättwisso/
så wål vnder krigzfolket som andre/ vthan wåld och ordenteli-
gen skeppas.

CXIX.

Konungen är Gudz Doom hafwande på Jorden; han är
högste Dommaren så i Lågret som hemma.

CXX.

Men effter mycket finnes som hans Domar orwådige kan
skattas ; ty bör så wål i Lågret som elliest Vnder domare wa-
ra/ som tråtor åthskillia och skårskåda/ och botha hwad emot
dessa wåre Artiklar brutet warder.

CXXI.

Wij förordne fördensschuld vthi wåre Låger/ twenne Rät-
ter/ vnder och öfwer Rätten.

D iij

Vnder

CXXII.

Under rätten består vthi Regemens Rätten vnder footfolket och Ryttare Rätten vnder Ryttarijt.

CXXIII.

Vthi Regemens rätten skal *Sfwersten* vara *President*, eller och i hans stad *Sfwerste Leutenampfē*. Hans *Bisittiare* skole vthwällias aff heela Regimentet / N. 2. *Capiteiner* 2. *Leutenampfer* / 2. *Fendricher* / 2. *Chergeanter* / 2. *Furera* 2. *Förare* / så at talet är til 17. *Personer* medh *Presidenten*.

CXXIV.

Vthi Ryttare rätten skal *Sfwersten* för *Cavalleried* vara *President*, eller i hans stad *Ryttmästaren* för vår liiff *Fahna*. Hans *Bisittiare* skole vthwällias aff alle Ryttare *Fahner* N. 3. *Ryttmästare* / 3. *Leutenampfer* / 3. *Fendricher* / 3. *Corporaler* så at talet är til 17. *Personer* med *Presidenten*.

CXXV.

Vthi *Sfwerste* rätten sitter *Marssen* såsom *President*, eller i hans fränvaru *Fälte Marsskallen*. *Marssens Bisittiare* skole vara *Fält Marsskallen* / *Generalen* aff *Artilleriet*, *Fält Wachtmästaren* / *Generalen* för *Cavalleried*, *Fält Swartermästaren* / *Munsterherrarne* / så alle *Sfwersterner* eller *ideras fränvaru Sfwerste Leutenampferne*. Och desse alle skole vara tilstädes så offta *Krigsråd* hålles.

CXXVI.

Medh deras *Sätthen* vthi *Krigsrådet* och *Rättegång* skal denne *Ordnungen* hållas / At *Presidenten* sitter i *Hög* sätet ensamner / sedan på the nedre sätthe *Stolar* på högra sidan om honom / *Fält Marsskallen* / *Fält Wachtmästaren*. På vänstra sidan *Generalen* aff *Artilleriet*, *Generalen* aff *Cavalleried*, Sedan hwar om annan effter denne *Ordnungen* :
Fält

Fölle Quartermestaren / Munsterherrerne / Sfwersten för
 vårt Hoffregemente. Så Bplandz / Westergötlandz / Små-
 landz / Östergötlandz / Norlandz / Finlandz / och Carelens
 Regemente. Vhre ända aff för^{ne} *ordinari* några *extra ordi-*
nem vthwalde och kreste / de skole intaga Säten näst för^{ne}
ordinari Regementē. Där oppå föllie Sfwersterne för fram-
 mande eller besällade Regementen / hwar såsom han länge
 tiåne haswer.

CXXVII.

Alle desse Dommare så i öffre som vnder Rätten / skole gö-
 ra deras Led vnder baran Himmel / och swåria Gudh och
 S: effterföljande Eed. Jagh N. N. lofwar och swår wedh
 Gudh och hans H. Evangelium / at iagh wil och skal vthi alle
 Domar rätt göra / och döma effter Sweriges Lagh och desse
 friggz *Articular* oc mitt bästa Samwete / oc ded en låta för fränd-
 samia / Mågsamia / willie eller Wenstap / mycket mindre för
 Rådhdoga / Afwund och Illwillia / eller och för Mucor och
 Gåswor skuld. Ingen och den Saklösan göra som saker är /
 eller den saker som saklöser är / så beder iagh migh Gudh til
 hiålp til Lyff och Siål / som iagh thetta troligen hålla skal.

CXXVIII.

Domare i öfwerste rätten skole göra deras Eed / först Lå-
 gredt slåås / och skal Marsken och hans Bisittiare samblas
 på den Ort Domstolen blifwer satt vthan för Marskens
paulun, och där skal en först på våra Wågnar hånda Eeden
 aff Marsken / sedan förestafwar Marsken Eeden åth sina
 Bisittiare.

CXXIX.

Vthi både vnder Rätterne skal *Presidenten* göra Eed / och
 sedan

dan medh hantagh hånda Eeden (hvilken offentligen så offta råttegånger hålles / oplåsas skal) aff sijne förordnade Visitatiare.

CXXX.

Behi öfwer Rätten skal wara en Eedsworen *Secretarius* som slitigt hafwer Opsyn medh *Protbocollet*, at all ting wäl *annoteras*; ställer och författar *Dommarne* / *Rådslagen* så och alle *Akter*, som i *Fåit* medh alle *Belägringar* *Slachtingar* *Skärmyslar* och annat sligt anteknar och *noterar* medh *daggar* / *tijder* och andre *circumstantier*. Han skal och jämpte *Marsten* *underskrifwa* alle *Domar* och *Rådslagh*. Eedan skal han hafwa *under sin hand* 2. *Notarios* och *Skrifware* som hålla *Protbocollet* och *skrifwa* alt i *reent*; *Så* och hålla *godh registratur* på alt *ded* som *Marsten* eller *Krigsrådet* *besaller* / eller och *til dem skrifwes* och *anlåndar*.

CXXXI.

Behi öfwer Rätten skal och wara *under Presidentens Lydno* en *Rättegångs* *Webel* eller *Wachtmästare*; *Hans Embete* skal wara at *effter Presidentens* *befalning* *stämna* *til rätta* alle *dem* som *anlagas* och *swara* *måste in* för *Sfre Rätten*.

CXXXII.

I *lyka måtto* skal och i alle *under- eller Regemens* *rätter* wara en *Eedsworen Rättegångs* *Skrifware* / så och *Rättegångs* *Webel* eller *Wachtmästare* / och *deras tjänst* och *Embete* ware i *den rätten* / som om de *förre Rätter* *sagdt* är.

CXXXIII.

Til *Sfwer rättens cognition* *förhör* och *Doom* *höre* alle *Crimina* *Lesæ Majestatis*, *enkannerligen* *desse* 1. *Om någor* *gör försåt* på *oss* såsom *Sweriges* *Konung* / och *wil* *oss dråpa* medh *Ord* eller *gärningar*. 2. *Om någor* *talår* *dedh* *wår*

wår Konglige högheet och goda ryckte är förnår. 3. Om någon hafwer sigh förefat at förråda/ tracterar med Fienden där om/ eller och medh gárningen förråder någon wår Fästning/ Lager eller wårt krigzfolk/ eller Stepsflotta/ eller något annat slíkt Ds och Cronan mactt vpå ligger; Sålom och om någon hafwer där wetenskap om/ och dedh icke oppenbarar. 4. Om någon hafwer heemlig Correspondens med Fiendē. 5. Om någon förer afwogan Skold emot Ds och Fäderneslandet. 6. Om någon gör gárning åå Kútsens Arffurste/ gör försåat åå honom/ eller talar om honom försmådeligen. 7. Om någon förgör eller tracterar at förgöra Marsken / eller någon annan aff General Officererne som han är lydno och Byrdning Plichtigh eller talar hånligen om dem.

CXXXIV.

Hyt höra och alle de *faulter* som begås aff någon Menigheet anten hela eller halfwa Regementen eller Fahnor.

CXXXV.

Så och alle the Fråtor som sigh kunne oppinna emíllan Officerare och deras Soldater/ om vnder Rätten är *suspect*, anten därföre at de äre *interesserade* där vthi *directe* eller *indirecte*, eller och ellíest.

CXXXVI.

Blífwer någon Officerer eller Swenssk Adelsman anklagat til Dýff/ Lem eller Ahra / ded skal stee in för öffre Rätten.

CXXXVII.

Alle dhe Civil åhrenden som dömdē äre aff vnder Rätten och öfwergå 500. Dalers wårde / bör komma in för öffre Rätten / såsom och den bör blífwā antagen som sigh rättlös klagar och bewísser.

E

Alle

CXXXVIII.

Alle andre Ärenden som sigh elliest i dedh gemeene Lesworne tildrage / dhe ware *Civil* eller *Criminal*, skole först komma för vnder Rätten och där affdömas / och stånde hwad the säna / medh mindre Lagwadt warder.

CXXXIX.

Vthi *Criminal* saker tilstådies inthet wadh; doch skal Domen *presenteras* Marsken / och icke *exequeras*, förr än han ded befalt hafwer. När dedh är skedt / skal ingen förändring i *Executionen* ta skee / med mindre wij sielfwe tilstådes äre / och Ds tåckes dedh annorlunda *disponera*.

CXL.

Vthi Öfre Rätten är *General* Prophossen och hans Leutenant anlagare / och skal wår *Fiscal* *adistera* honom; dhe skole vara förplichtade alle *faulter* som anten i gemeen eller aff någon särdeles begåås at *observera*, alle dhe saker som til *Szwerrättens* *Cognition* höra / andraga och ordenteligen vchföra; så och sedan den skyldige låta *exequera*. Hwar och någon saal Ds angår / den skal wår *Fiscal* föra i Rätten och tilböriligen igenom dröfwa.

CXLI.

Samma tjänst / mact och myndigheet hafwer Regemens Prophossen vthi vnder Rätten / och skal vara förplichtadt at föra alle dhe *faulter* i Rätten som *Soldaterne* *committtere* och begå / särdeles emot desse *Articlar*; och där skal han effter föregången dom *exequera* öfwer.

CXLII.

Alle böter som affdömes vthi Krigzrätten skole skiffas vthi try, Ds Målsäganden och Rätten; Därass gifwe wij wår Saal äth Befäblet / i så måtto / at Rytmästaren niuter Sakören aff sine Vnderhafwande Rytigare / Capiteinen aff sine Knechter / Szwerften aff sine Capiteiner eller

eller Ryttemästare/ och Fältherren aff Szwertzerne och General Office-
rerne, medh mindre dedh äre Crimina læsa Majestat, dem wij Ds al-
lena förbehålle. Och är dhetta icke wijdare tilförståendes än medan dhe
i Fält/ Besättningar eller på Arbethe äre / hwad sigh des emellan tildra-
ger så länge hwar hemma är / då stånde så Krigzfolkedz brotte til Laga ting/
och böthe lista medh andre Inbyggjare effter Landz Lagh.

CXLIII.

Når Sffre Rätten hållas skal / då skal dedh vthi Lägredt två Tijmar
tilförende omblåsas och förkunnas; Är Saken Criminal, och angår Liff/
Lem eller Ähra; Då skal den hållas vnder baran Himmel; Är dedh een
Civil saak / då hålles Rättegången i Paulunet. Skeer Rättegång of-
fentlig vnder baran Himmel / då samblar sigh Krigzfolket på Plazen där
Stolarne satte äre / och stå sigh i en ring där om kring / icke gifwandes sigh
närmare Stolarne än förordnat är; Sedan träder Marsken allena med
sine Allessores två och två vthur Paulunet / och hwar sätter sigh på sitt
Kum; så Secreteraren medh sine Notarijs wedh ett Bord där til för-
ordnat. Där effter börjar Prophossen sin klaga / och procederas se-
dan medh kåraran och genswar / til des Domarne äre noghsampt vnderrät-
tade / och Sententien skal fällas.

CXLIV.

Hålles Rättegången i Paulunet / då skal där i lista mätto sättias Sto-
lar / och Bissittiare föllia Marsken dijt vthur sitt Paulun.

CXLV.

Når Domarne äre ens om Sententien, då skal han conciperas aff
Secreteraren och offentligen vplåsas; Och hwad där dömmes / dedh
stånde och ey återgånge / såsom Konungens Dom / doch Ds revisionen
altijd förbehållen om saken den så ljdä kan.

CXLVI.

Medh Vnderrätten hålles lista Process, allenast at dedh skeer in vthi
dedh Regemens Dwarter där Rättegången hålles.

CXLVII.

Vthi Särthen / Vnder Domarne / skal ded observeras at Präsiden-
ten altijdh sätter främst och allena / sedan hans Bissittiare fyra på hwar
sida / och fyra geent emot honom / och Secreteraren medh Notarijs
mitt vthi wedh ett Bord / och kåranden och swaranden hwar på sin sida
om Bordet.

Så

CXLVIII.

Så snart Domen är afflagd / då står Præsidenten vp med sine Bistitziare / och så frampt saken är affdömd aff Marsken / och hon angår Luff eller Lem. då befaller Prophossen / den och strax på vndfängen Skriffiers mål och Afslöjning skal seer. Är hon och affdömd aff vnderätten / då præsenteras den äth Marsken / när wij icke tillstådes äre ; och gånge då effter hans Censur och befallning / anthen til Nåde eller execution.

CXLIX.

Ingen högh Officerer, Schwerste / Ryttemästare eller Capitein bedie för någon som Lagligen dömdes warder för någon sijn Misshandling eller Brottet emot desse Articlar ; medh mindre han den broglike när skylder är / så at dedh hans naturlige kärlek och blodband kan tilmätas ; Hoo elliest dedh gör / actes lyka godh medh den broglike / och blifwe ifrån sice Officio removerat.

CL.

Alle dhe som för Krigsmän brukas / skole til desse Articlar bundne vara / dem at effterkomma / och där någon däremot bryter i Fält / Besättningur eller vchi Arbetede / ware desse för: straff vnderkastade vthan anseende / hwad heller han Inländsk eller Bchländsk / Adel eller Dadel är ; Och skal ingen här emot anthen sine Privilegia, præminentz eller någon Rättigheet hafwa at prætendera, så länge han wår Löön och såld för en Krigzman drager.

Desse krigz Articlar hafwe wij således lätit sammandraga / och wele at dhe skole hwarie Månad offentligen föreläsas vchi hwart Regimente / på dedh ingen någon owettenheet må kunna förebära.

Wij wele fördenksul och biude strängeligen alle / ehoo de och äre / Högre eller Lägre / Officerer eller gemene Soldater / så och alle andre som komma i wårt Lager och ibland Krigzfolket / at dhe sigb här effter rätta medh föreskrifne straff / och wår Brede och Håmbd tilgörandes. Til wisso vnder wår Hand och Konungzlige Secret. Actum Lagredt medh Elffz-nobben den 15. Julij Åhr 1621.

Gustavus Adolphus.